

СЕМАНТИЧНА ТА СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА ПРИЗВИЩ ЖИТЕЛІВ СЕЛА ПЕРВОЗВАНІВКИ КРОПИВНИЦЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Фото Крутова Ярослава

Роботу виконав:

Крутов Ярослав Андрійович

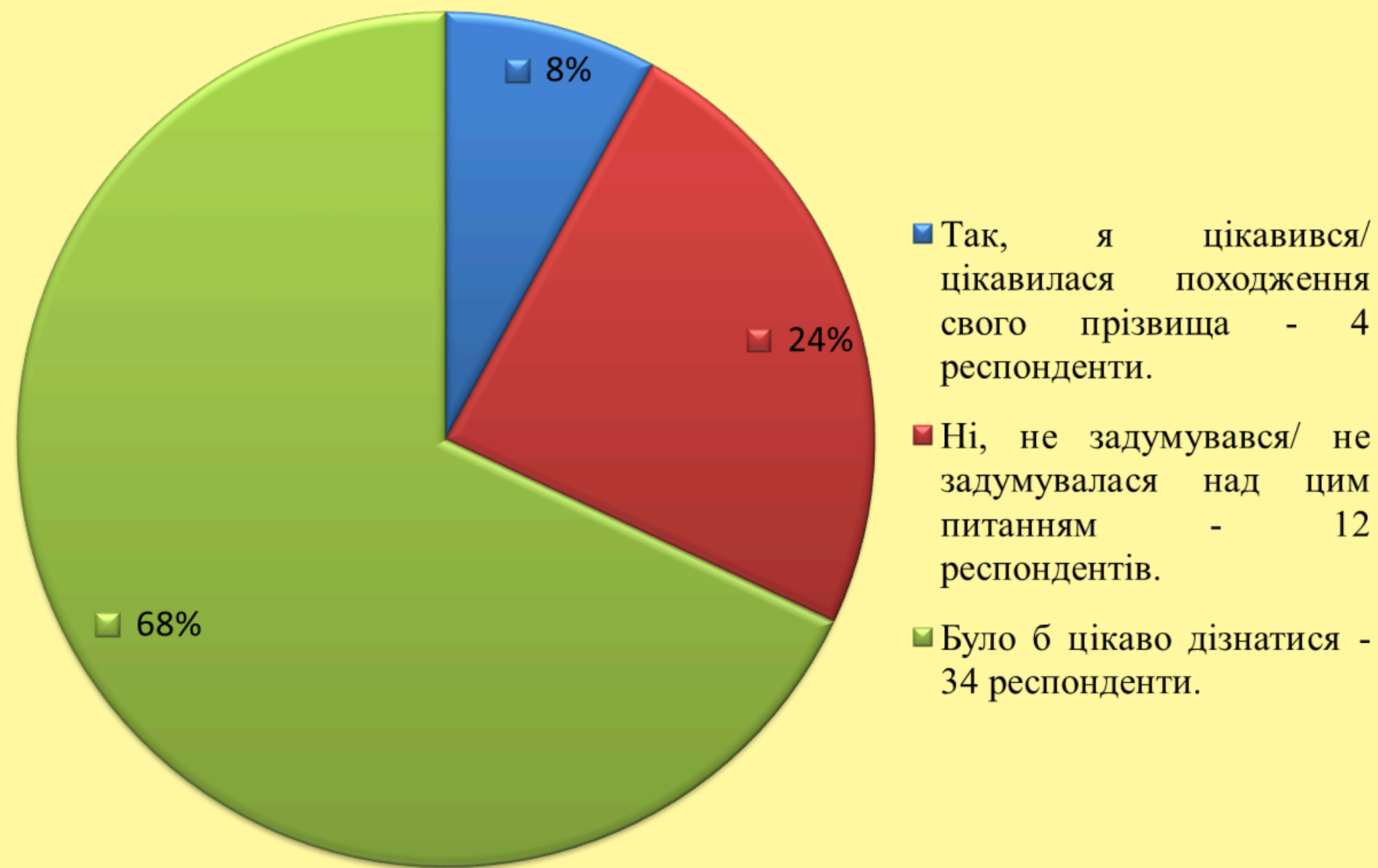
учень 10 класу

Первозванівського ліцею Первозванівської
сільської ради Кропивницького району
Кіровоградської області

Актуальність дослідження

зумовлена потребою комплексного вивчення антропонімів через прізвищеві назви окремих населених пунктів.

Чи знаєте Ви походження свого прізвища?

Діаграма Крутова Ярослава

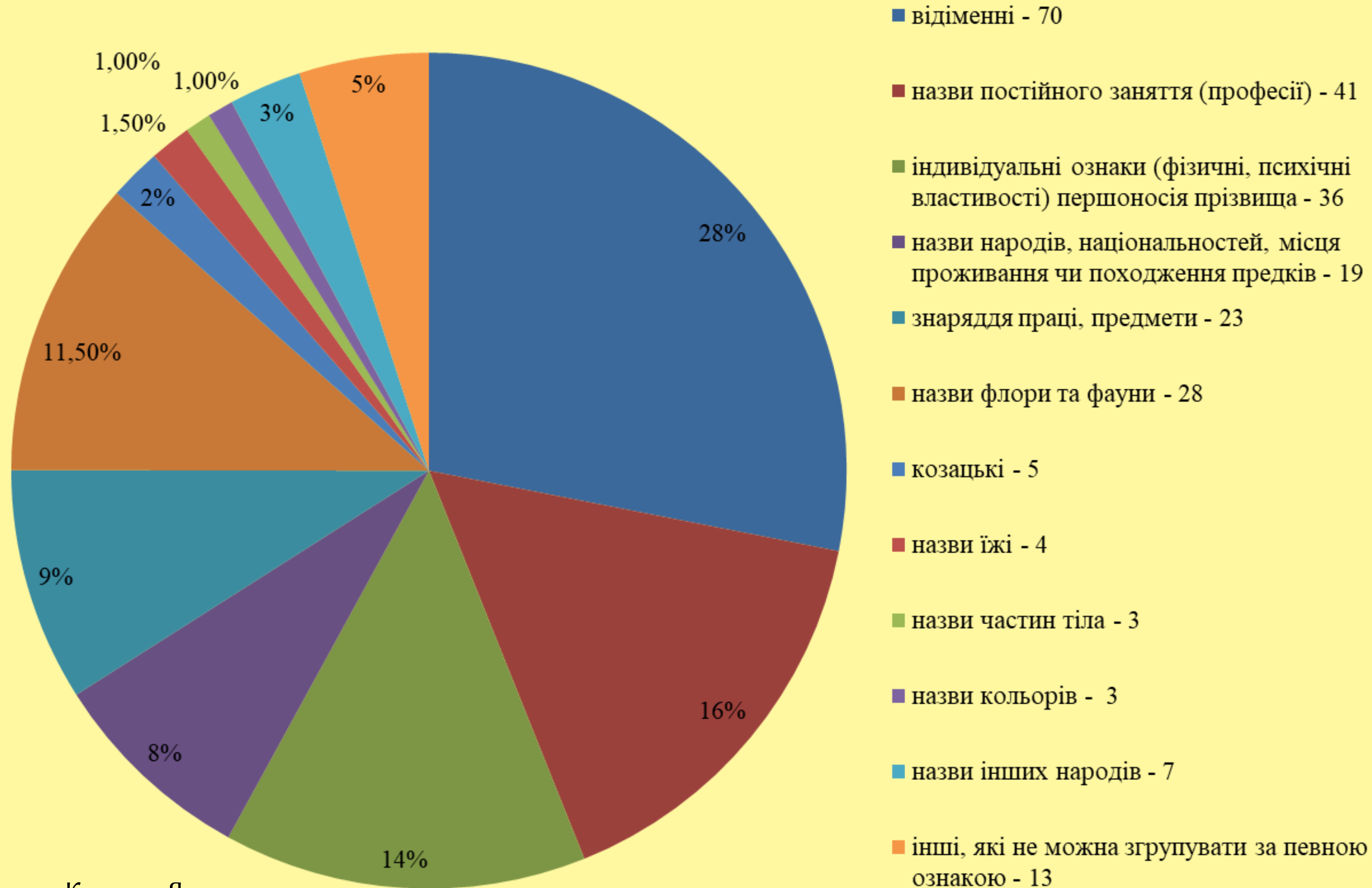
**Класифікація Редька
Юліана Костянтиновича**

*чотири основні джерела
творення українських прізвищ:*

- 1) імена;*
- 2) назви місця проживання чи походження;*
- 3) назви постійного заняття (професії);*
- 4) індивідуальні ознаки (фізичні, психічні чи інші властивості) першого носія прізвища*

*При дослідженні проаналізовано
252 прізвища
села Первозванівки
Кропивницького району
Кіровоградської області*

СЕМАНТИЧНА МОТИВАЦІЯ ПРІЗВИЩ

Діаграма Крутова Ярослава

I група.

Відіменні прізвища

70 антропонімів

65 – патроніми

*Андрєєв, Аніковський,
Афанасьєв,
Васильченко,
Герасимчук, Герасімов,
Грицюк, Клімов,
Константинов, Макаров,
Макарський,
Мартиненко, Мироненко,
Михайлов, Назаренко,
Нікітін та інші*

5 – матроніми

*Гальчук,
Катеринич,
Клавдієв,
Манько,
Пронін*

II група.

**Прізвища,
що відображають
індивідуальні ознаки
першоносія**

36 антропонімів

*Гладишев, Глушко, Головка,
Горбенко, Горбунов, Горбатенко,
Гупаленко, Ковтуненко, Крутов,
Лисенко, Малашенко, Маленко,
Молчан, Моргаєв, Рудий, Руденко,
Твердоступ, Тихоненко,
Усатенко, Чорний, Хижевський
та інші*

ІІІ група.

**Прізвища,
в основі яких назви
постійного роду занять,
професій**

41 антропонім

*Бондаренко, Бортник,
Дігтяренко, Дяченко, Коваленко,
Ковальов, Козакова, Колісник,
Колодєєв, Кравченко, Крамаренко,
Кучеренко, Мельник,
Мірошніченко, Музиченко,
Овчаренко, Плотник, Попович,
Рибак, Рубан, Садовенко,
Скомороха, Ткаченко, Шевченко
та інші*

28 антропонімів

IV група.

**Прізвища,
що походять від назв
флори та фауни**

від назв тварин (14)

*Баранов,
Боровець,
Волчкова,
Заєць,
Козленко,
Левицький,
Медведєв
та інші*

від назв птахів (9)

*Ворона, Кулик,
Лелека, Соловей,
Стриж,
Чайковський
та інші*

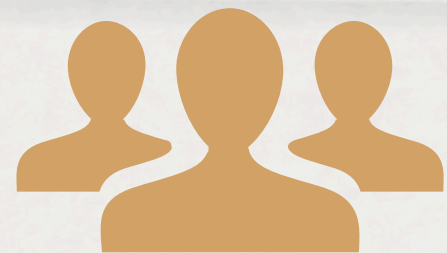
від назв рослин (5)

*Будак, Дубина,
Виногорова,
Вишневський,
Хміль*

У група.

**Прізвища,
що походять від назв
народів, національностей
предків або місця їхнього
проживання**

19 антропонімів

*Астаніна, Бойко, Бойченко,
Британ, Дунаєвський,
Жашкевич, Ляшенко, Мазур,
Москальова, Поляков,
Татарінов, Татарчук,
Хуторнюк та інші*

58 антропонімів

**похідні від
знарядь праці,
предметів (23):**

*Баділов,
Бандурко,
Бочковський,
Дротенко та
інші*

**від назв
кольорів (3):**

*Білик, Зеленко,
Зеленьков*

**похідні від назв
страв, їжі (4):**

*Борщ, Доренко,
Салієнко, Шулик*

**прізвища інших
народів (7):**

*Бут-Гусаїм,
Гроссу, Круду,
Кряжевських, Ляху,
Шмідова, Шмідт*

**від частин тіла
(3):**

*Вєлков, Литка,
Мезенцев*

козацькі (5):

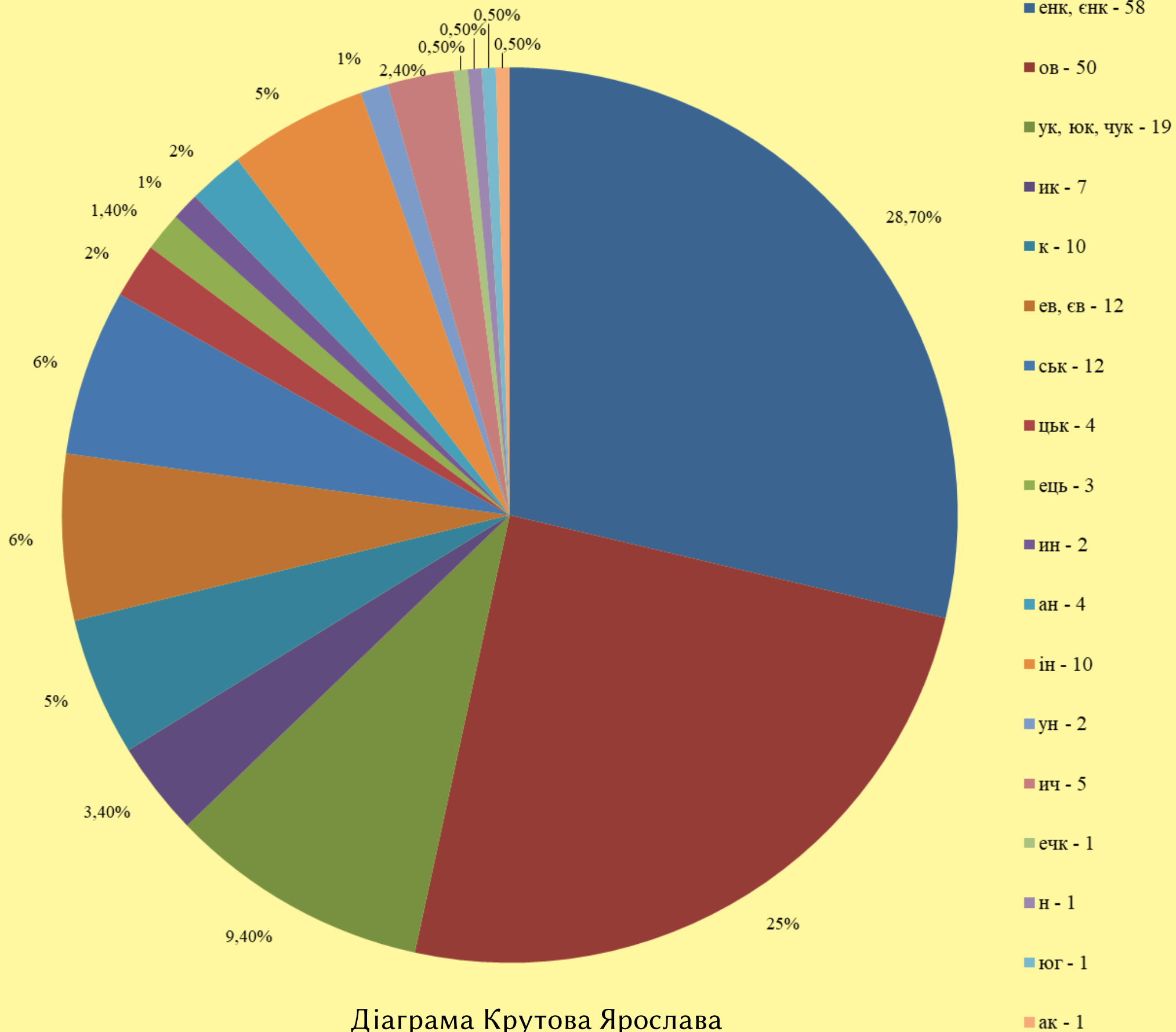
*Білоус,
Брюховецький,
Захватихата,
Лисоконь,
Твердоступ*

**не можна
згрупувати за
певною ознакою
(13):**

*Гоц, Дядечко,
Завірюха, Курлов
та інші*

**інші
характеристики**

СЛОВОТВІРНО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ

Діаграма Крутова Ярослава

-енк- (-єнк-)

Бойченко, Бондаренко, Васильченко, Головченко, Горбатенко, Горбенко, Грищенко, Гупаленко, Дем'яненко, Дігтяренко, Доренко, Дротенко, Єременко, Коваленко, Кравченко, Крамаренко, Лисенко, Ляшенко та інші

-ов-

Демідов, Зеленьков, Єгоров, Іванов, Калмиков, Касімов, Курлов та інші

9 прізвищ, які творяться шляхом слово- та основоскладання:

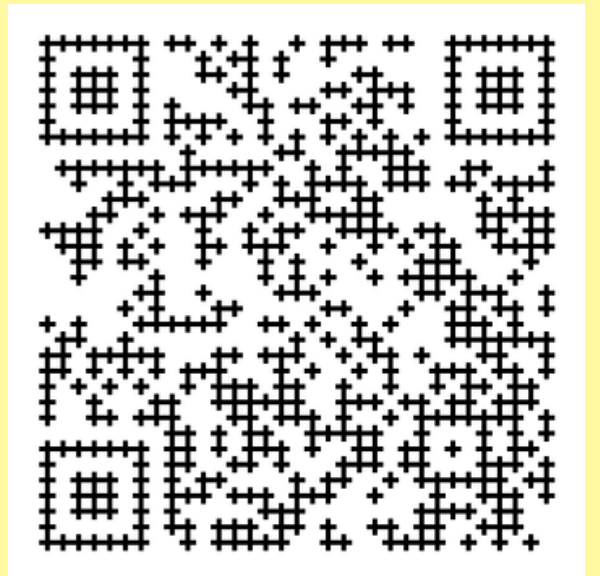
Білоус, Бут-Гусаїм, Захватихата, Кривоблоцький, Лисоконь, Малокост, Суховір, Твердоступ, Черноткач

Неморфологічний лексико-семантичний спосіб (38 прізвищ):

Борщ, Будақ, Ворона, Гоц, Кулик, Лелека та інші

ВИСНОВКИ

- ✓ На підставі опрацьованих джерел із теми дослідження, за основу дослідження взято принцип групування прізвищ мовознавця Ю. Редька.
- ✓ Проаналізовано і класифіковано зафіксовані 252 прізвища за семантичною мотивацією. Виділено такі групи прізвищ: відіменні; відображають індивідуальні ознаки людини; в основі яких назви постійного роду занять, професій та прізвища, що походять від назв флори та фауни. Крім цього, виявлено невелику групу прізвищ, утворених від назв предметів, кольорів, прізвища інших народів, похідні від назв страв, частин тіла.
- ✓ Аналіз словотвірної структури антропонімічних одиниць виявив, що суфіксальним способом утворені 202 прізвища (80%), зафіксовано 9 прізвищ (4%), які утворені шляхом слово- та основоскладання, і лише 2 – префіксально-суфіксальним способом (1%). 38 найменувань (15%) утворені неморфологічним лексико-семантичним способом.
- ✓ За результатами дослідження укладено інтерактивний словник прізвищ села Первозванівки Кропивницького району Кіровоградської області.

СЕМАНТИЧНА ТА СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА ПРИЗВИЩ ЖИТЕЛІВ СЕЛА ПЕРВОЗВАНІВКИ КРОПИВНИЦЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Фото Крутова Ярослава

Роботу виконав:

Крутов Ярослав Андрійович

учень 10 класу

Первозванівського ліцею Первозванівської
сільської ради Кропивницького району
Кіровоградської області